

"ספרינט מוטורס" – טבילת אש בתחנות הדלק

בדצמבר 2009 הפציעה התארגנות עובדי חברת "ספרינט מוטורס" המפעילה את תחנות הדלק של חברת "סונול". כנהוג באותם ימים, פנו עשרה ממנהלי התחנות למרחב חיפה של ההסתדרות, העלו טענות קשות על פיטורים שרירותיים בחברה ועל התנכלויות, וביקשו להקים ועד עובדים שייצג את מנהלי התחנות. "לחצנו ידיים ואמרנו בואו נקים ועד עובדים", משחזר אלי דהן, יו"ר ועד עובדי "ספרינט מוטורס", "לא היה לנו שום מושג מה זה התארגנות ואיך זה עובד. התחלנו לרוץ עם טפסים ידניים בין התחנות והחתמנו 30 מנהלים מתוך 70 שעבדו בחברה. היה פחד להחתיים, מנהלי מרחבים היו מצלמים, מתעדים ומדווחים להנהלה. עלו עלינו מהר מאוד." יממה לאחר שהחתימו שליש מקרב מנהלי התחנות, נודע דבר ההתארגנות להנהלת החברה, וזו נקטה ענישה מיידית ופיטרה לאלתר את כל עשרת העובדים שהובילו את ההתארגנות. המומים מתגובתה החריפה של ההנהלה וחסרי אונים אל מול מרחב חיפה, נשאו המתארגנים את עיניהם אל עיני, ושמנו בו את מבטחם. בהיעדר מענה ישיר בהסתדרות, הפעיל שמעון שיטריט, מנהיג המאבק ומנהל סניף הליכוד בדימונה, את קשריו הפוליטיים, כדי לפנות אישית אל עיני ולבקש את עזרתו. שוב עבר הטיפול בהתארגנות כתפוח אדמה לוהט באותו מסלול מאולתר, מהמרחב, דרך עיני, אל הלשכה המשפטית. בהסתדרות הבינו את ההשלכות המסוכנות הטמונות בהצלחת ההנהלה לטרפד את ההתארגנות. את המשימה הטיל עיני על עו"ד שי תקן. הוא אומנם הצליח לבטל לאלתר את פיטורי העובדים המתארגנים, אך עד מהרה התברר כי הייתה זו רק תחילתו של מאבק עיקש וקשה בכל הזירות. שוב הוכיחה ההסתדרות את יכולתה להעניק את המענה המשפטי ההולם במסגרת הלשכה המשפטית, אך שוב, כמו בשאר ההתארגנויות, התאפיין המאבק בריבוי זירות שהיו חדשות ומנוכרות להסתדרות. מולה ניצב תמיר פוליקר, מנכ"ל דומיננטי ועיקש בהתנגדותו להקמת הוועד, שפעל בנוקשות לדכא ולטרפד את ההתארגנות.

מאבק עובדי "ספרינט מוטורס" הפגיש לראשונה את אנשי ההסתדרות עם זירות שונות ועם סוגיות שטרם התנסו בהן, לרבות עימות חריף בין ארגוני עובדים; הארגון המתחרה, "הסתדרות העובדים הלאומית", פעל לספח אליו

את יציגות העובדים. "הייתה מלחמת עולם בין העובדים", משחזר דהן. "הרגשנו נבגדים כשאנשים מתוכנו חתמו להסתדרות הלאומית. ניסינו לשכנע אותם שהם עושים טעות, אבל היה קשה. היינו צריכים לרוץ ולהחתים שליש מכלל החברה. זה לא קל. זו חברה שפרושה בכל הארץ, היו לנו 260 תחנות בכל הארץ ו-1,800 עובדים. הייתה קטסטרופה, החתמנו 700 עובדים להסתדרות, והחבר'ה של ההסתדרות הלאומית החתימו את אותו מספר עובדים, כל השאר התנדדו. רצנו בין כל התחנות בארץ, החתמנו אחד-אחד ידנית, עברנו מתחנה לתחנה, מקריית שמונה ועד אילת, הסברנו לאנשים, ניסינו לשכנע. היו לילות שלמים ששכבנו על ספסלים בהסתדרות."

ככל שנקפו הימים, החריפו העובדים את מאבקם. סירובה העיקש של הנהלת החברה להכיר בהתארגנות גררה את המתארגנים לנקוט שורה של צעדים חריפים, שבשיאם הם מנעו בכוח את כניסת מכליות התדלוק לתחנות, סוככו בגופם על בארות הדלק, מנעו את הזרמת הדלק לתחנות, גרמו למחסור חמור בדלק בכל התחנות, ולא בחלו בעימות כוחני עם מנהלי המרחבים שהפגינו לויאליות כלפי ההנהלה. "אני אדם שיודע לנווט בין הפעלת שכל לכוח", מסביר דהן. "אבל היינו מיליטנטים ברמות גבוהות, כי זה מה שנדרש. עמדנו על בורות הדלק והעפנו את הצינורות של המכליות, לא נתנו לאף מכלית לפרוק. זה היה חשוב, כי ברגע שהמכליות לא פורקות, הדלק נגמר בתחנות, וזה הדבר שהרתיע הכי הרבה את ההנהלה. עצרנו גם את אספקת המידע, לא העברנו דוחות כספיים על היקף המכירות, לא נתנו גם לאף אחד להוציא את הכספים מהכספות, והרבה מזומנים נשארו בתחנות. מנענו את זה ממש פיזית, לא נתנו לקב"ט ול'ברינקס' לפתוח את הכספות. לקחנו את המפתחות. מה שנשאר להם היה רק לפרוץ את הכספות. באחת הפעמים הם עבדו שלוש שעות כדי לפרוץ כספת, וכשהם הצליחו, הם מצאו שם סוכריה על מקל שהשארו שם אחרי שהוצאנו את הכסף והעברנו אותו לתחנה אחרת."

בזירה המשפטית הייתה ידה של ההסתדרות על העליונה. לראשונה מאז חוקק במסגרת תיקוני החקיקה החוק המורה על הטלת קנס כספי כבד על הנהלה הפוגעת בניסיונות ההתארגנות, דרשה הלשכה המשפטית ליישמו, אך היה ברור לכול שההכרעה המשפטית החשובה תינתן בעניין זהותו של ארגון העובדים היציג בחברה. ואכן, באחת מפסיקותיו האחרונות כנשיא בית הדין

הארצי לעבודה, סתם השופט בדימוס סטיב אדלר את הגולל על המחלוקת והכריע לטובת ההסתדרות הכללית כשהכריז עליה כארגון היציג בחברה. מאבק עובדי "ספרינט מוטורס", שחתם רצף של התארגנויות מאולתרות בשנת 2009, האיץ את הקמת האגף להתאגדות עובדים בהסתדרות. מעורבותו הישירה של עיני במאבקי ההתארגנות, כך הבינו בהסתדרות, לא תספיק עוד כשיגברו קצב ההתארגנויות ועוצמת התנגדותם של המעסיקים. זירות הפעולה רבות וקשות, והסוגיות מורכבות. אבי ניסנקורן, שהיה שותף למהלכים כיועץ חיצוני להסתדרות, חזר בפברואר 2010 מהשוק הפרטי אל הוועד הפועל לתפקיד יו"ר האגף לאיגוד מקצועי כדי לתפוס תפקיד משמעותי בגל ההתארגנות שעמד בפתח. לאחר טבילת אש מוצלחת במאבק התארגנותם של עובדי "ספרינט מוטורס", הוא הגיע יחד עם עיני ועו"ד תקן לשלב המכריע במימוש תוכניתם מצוידים בתובנות חדשות, במשנה סדורה, במוטיבציה גבוהה ובטבילת אש קצרה שרמזה להם על העתיד להתרחש בשנים הבאות בשוק העבודה. "היו שלושה ציוני דרך שיצרו את המפנה", מסביר ניסנקורן, "אחד, עופר עיני יצר אווירה של עבודה משותפת במסגרת השולחן העגול עם המעסיקים והוריד קצת את החשש של המעסיקים מפני ההסתדרות; שני, תיקוני החקיקה שעופר הצליח להוביל ובהם חובת ניהול משא ומתן על הסכם קיבוצי, חקיקה מוסכמת עם המעסיקים, שנתנה דחיפה מאוד גדולה לטובת ההתארגנויות; וציון הדרך השלישי הוא הקמת האגף להתאגדות עובדים, שמיקדה את ההסתדרות בתחום התארגנויות העובדים. את השינוי הבולט כבר ראינו לראשונה בהתארגנות "ספרינט מוטורס" וביתר ההתארגנויות הזעירות שהחלו להופיע. עדיין המעסיקים עשו את כל התרגילים לסכל את ההתארגנות, היו שם פיטורים של מובילי ההתארגנות, ניסיון להקים 'ועד מטעם', אבל אפשר היה לראות כבר את ההשפעה של החקיקה, את ההשפעה של האגף להתארגנות עובדים ואת ההשפעה של האווירה התומכת בהתארגנות. זו כבר הייתה הסתדרות אחרת בגישתה להתארגנויות עובדים."